

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Albertov 6, 128 43 Praha 2, e-mail: semian@natur.cuni.cz

Posudek oponenta bakalářské práce

CHLOUPEK, Pavel (2014): Železná opona a její důsledky v kontextu proměn pohraničí Česka v 2. polovině 20. století. Bakalářská práce. UK v Praze, P F, Praha, 51 s. + 6 p. iloh

Práce otevírá téma důsledků železné opony, téma, které není z geografického pohledu doposud příliš v odborné literatuře akcentováno. Téma, jež je vzhledem k blízkému se 25. výročí „pádu“ železné opony na našem území více než aktuální. Autor si v úvodu klade za cíl své práce představit význam železné opony, jejího vzniku, jejího projevu v krajině, ale také možnosti využití jejího důsledků v současné době. To vše, jak napovídá název práce, v kontextu vývoje pohraničí. Tyto cíle jsou na bakalářské práci velmi ambiciózní, a tak se nelze divit, že ve velké většině zůstávají nenaplněny. De facto tak ani název práce neodpovídá předkládané práci. Autor si klade dvě výzkumné otázky, ke kterým však neformuluje předpoklady. Samotný text práce je relativně logicky strukturován, i když především vnitřní organizace kapitoly 2 by mohla být lépe uspořádána, tak aby podporovala jednotnou linii vyprávění. Práce má charakter převážně rešerše literatury, doplněné o vlastní výzkum prezentace „železné opony“. V rámci výzkumu autor provedl rešerši především internetových zdrojů týkajících se muzeí a dalších prezentací historie česko-bavorské a česko-rakouské hranice a dále velmi jednoduchý výzkum zjišťující názory návštěvníků Muzea železné opony Valtice.

Samotný text práce obsahuje velké množství gramatických, stylistických i formálních chyb. Složitost textu je komplikována překlepy, zdvojenými slovy a předložkami i zbytky vět, které nedávají smysl. Také samotná struktura práce by zasluhovala lepší provázanost a jednoznačnou linii vyprávění, která by podporovala celistvost textu. Mj. v kapitole 2.4 se objevuje reference na kapitolu 2.4 a následně chybí podkapitoly 2.4.1 a 2.4.2. Tyto nedostatky, vzniklé pravděpodobně na základě krácení textu, dokresluje fakt, že autor měl v nově vydané práci více času na kontrolu samotného textu a jeho vnitřní provázanosti. Podobně měl autor v nově vydané práci více času na výběr slov a zamyšlení se nad jejich významy, které by pomohlo předvést mnohé stylistické neobratnosti a nedorozumění. Například kapitola 2.3.1 nazvaná „Železná opona z vojenského pohledu“ informuje o tom, že v oblasti pohraničí existují/existovaly vedle zářezů a plotů také další pohraniční podprávné stavby jako „roty“ nebo strážní věže. Podobně pak také například kapitola 2.1.2 „Charakteristika území podél železné opony“ přináší více než nadbytečně, když de facto obsahuje jen výčet plošných chráněných území podél hranice s Bavorskem a Rakouskem. Ani citace aparát není bez chyb. Vedle nejasných, nepřesných citací (například s. 21), chybějících zdrojů v seznamu literatury (například Churchill 1946, cit. na s. 12; Běžek 2000, s. 15) bych práci vytkl především velké množství citací zdrojů prostřednictvím citace jiné literatury, a to například (typu cit. in, například s. 15) i nepřímou (například s. 15, dle Kastnera (Jeábek, Dokoupil, Havlíček 2004)). Autor takto cituje i práce, které jinak cituje samostatně (například v případě práce Bartoše et al. 2006, s. 21, resp. 22). Vystává tak otázka, zda se jedná jen o citaci neobratnost, nebo zda autor originální práci vůbec nečetl.

Ještě výše zmíněné nedostatky oceňuji snahu autora jednotlivé zdroje alespoň elementárně diskutovat a na jejich základě formulovat teoretické rámce, ze kterých chce v další části práce vycházet. Bohužel naprostá většina těchto závěrů se v dalším textu neprojevuje, popřímo se s nimi nepracuje vůbec (například definice chápání pohraničí). V tomto kontextu v práci postrádám širší diskusi toho, co železná opona je a představuje a jak s ní autor v textu hodlá nakládat. Zda pro ni železná opona představuje ideologickou hranici mezi „Západem“ a „Východem“; nebo faktickou hranici mezi československem (československem) a Bavorskem, resp. Rakouskem; nebo zda má na mysli fyzickou bariéru představovanou plotem, zářezy a dalšími překážkami vybudovanými v pohraničním pásmu. Ujasnění odpovědi na tuto z mého pohledu klíčovou otázku a její širší diskuse by mohla autorovi pomoci více zpřesnit a zpřehlednit text a zacílit samotný výzkum.

Z metodologického hlediska práce představuje spíše sondu, než systematický výzkum. Autorovi bych do budoucna doporučil větší preciznost ve všech bodech výzkumného procesu početně samotným definováním a designováním výzkumu (mj. metoda, ke které, dle slov autora, náleží rozhovory dospělými, skutečně není metoda „orální historie“), při samotném výzkumu, ale též při prezentování a interpretaci výsledků, které by si zasloužilo větší prostor. Jenom kolik předklad toho, co v práci postrádám. Podkapitolu o existujícím skanzenu v Nových Hradech, který autor v textu několikrát zmíjí. Obr. 7 je čistě ilustrativní, přesto by mohl obsahovat všechny lokality, o kterých autor v textu

pojednává a naopak. V metodologii by měl být zmíněn údaj, kolika respondent se výzkum týkal. Vyhodnocení výsledků „dotazník“ v textu, a to i např. ve vztahu k výsledkům rozhovorů, kdy se mnohé otázky dotazníku významově shodují s otázkami rozhovoru. Pokus o širší interpretaci výsledků výzkumu nad rámec popisování zjištěných odpovědí.

Závěr pak představuje spíše jakési shrnutí celé práce, než pokus o syntézu získaných poznatků a jejich promítnutí do výzkumných otázek a cílů práce. Na druhou stranu, zde již autor píše o cílech práce daleko střízlivěji a lze konstatovat, že tyto cíle se mu v předkládané práci podařilo naplnit.

Závěrem bych formuloval ještě několik doplňujících otázek na autora:

- Jaký význam má pro práci zahrnutí obr. 4 a 5 a jak by je autor interpretoval právě ve vztahu k tématu práce?
- Na základě zkušeností z výzkumu, jeví se autorovi zvolená metoda subjektivně generalizovaných poznámek jako zápisu rozhovorů dostatečná? Zvláště v kontextu prezentovaných snah o metody orální historie.
- Jak se autor staví k rozporu, kdy na jedné straně zdroj hovoří o snahách prezentovat historii hranice apoliticky (bez ideologického podtextu) a zároveň jedním dechem dodává, že tak činí, aby poukázal na nesmyslnost socialistického (mělo by být spíše komunistického) systému, popř. aby se tato historie již nikdy neopakovala? Zvláště když tento rozpor autor, možná nevědomě, do svého textu přejímá?

Předkládaná práce je plná formálních chyb a představuje nevyužitý potenciál zajímavého a nepříliš prozkoumaného tématu. Na druhou stranu autor v práci prokazuje základní schopnost práce s literaturou a diskuse s ní. Proto se domnívám, že i přes výše uvedené nedostatky lze práci s výhradami doporučit k obhajobě. Definitivní hodnocení bych však formuloval až po ústní obhajobě autora.

V Praze 3. 9. 2014

RNDr. Michal Semian